KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Katariina Huikko

Lausunto
22.2.2021
142/03.01.01/2021

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47§:n sekä rikosrekisterilain 6 b§:n muuttamisesta, HE 244/2020 vp

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesityksestä ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Yleiset huomiot

Kuntaliiton näkökulmasta monet hallituksen esityksessä esitetyt muutokset ovat kannatettavia. Suuri osa muutoksista perustuu hankintadirektiivin sanamuotoihin ja ovatkin luonteeltaan enemmän teknisiä. Monet ehdotetuista muutoksista helpottavat käytännön lain soveltamista, mikä on tärkeää kuntien hankinta-arjen toimivuuden kannalta.

Kuntaliitto haluaa nostaa esiin seuraavat yksityiskohtaiset huomiot:

Puitejärjestelyt

Kuntaliitto lähtökohtaisesti kannattaa hallituksen esityksen 42 §:n muutosta. Muutos on sinänsä selkeästi kirjoitettu.

Tämän ohella Kuntaliitto kuitenkin korostaa, että lainsäätäjän olisi syytä huomioida mahdollisesti nopeastikin muuttuva oikeustila. Tällä hetkellä on Euroopan unionin tuomioistuimessa vireillä uuden v. 2014 hankintadirektiivin perusteella ratkaistava Tanskaa koskeva oikeustapaus (C-23/20 Simonsen & Weel), josta saatava tulkintalinja saattaa taas muuttaa puitejärjestelyjen soveltamiskenttää. Tästä syystä Kuntaliitto on jo aiemmissa valmisteluvaiheissa nostanut esiin sen, että tällaisissa oikeudellisesti tulkinnanvaraisissa ja mahdollisesti muuttuvissa tilanteissa olisi kansallisessa lainsäädännössä hyvä pysyttäytyä hankintadirektiivin sanamuodoissa, sen johdanto-osa huomioiden. Sääntelyn kehittämisessä olisi olennaista keskittyä uuden v. 2014 han-

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

kintadirektiivin mukaiseen oikeuskäytäntöön. Nyt kyseisen pykälän perusteluissa referoitu unionin tuomioistuimen oikeustapaus C-216/17 Coopservice liittyy vanhan v. 2004 hankintadirektiivin tulkintaan.

Joustavuutensa takia puitejärjestelyt on perinteisesti kunnissa koettu tehokkaaksi tavaksi suorittaa rutiiniluonteisesti erilaisten tuotteiden ja palveluiden hankintaa. Ne ovat myös mahdollistaneet monenlaisten toimittajien mukanaolon sopimuskumppanina. Siksi kansallisessa lainsäädännössä olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei puitejärjestelyiden käytännön soveltamisesta tehdä liian hankalaa tai mahdotonta.

Oikeus tietojen saantiin

Esityksen 171 §:ssä täsmennettäisiin hankintayksikön oikeutta saada tietoa myös tarjoajan alihankkijasta 78 §:n mukaisten alihankkijan poissulkemista koskevien perusteiden tarkastamiseksi. Muutoksen kohteena olisi laajentaa hankintayksikön tiedonsaantioikeutta siten, että sillä olisi mahdollisuus saada hankintalain 81 §:n tarkoittamia tietoja harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolosta muilta viranomaisilta laajemmin kuin aiemmin. Pykälässä tarkoitetut velvoitteidenhoitoselvitykset koskevat pääsääntöisesti harmaan talouden torjuntaan liittyviä selvityksiä. Tietojensaantioikeutta laajennettaisiin siten, että tietojen saanti olisi mahdollista myös hankintalain 78 §:n tarkoittaman alihankkijan poissulkemista koskevien tietojen tarkastamiseksi. Lisäksi 171 §:ää voitaisiin soveltaa myös kansalliset kynnysarvot alittaviin hankintoihin.

Kuntaliitto kannattaa sitä, että hankintayksiköt saisivat mahdollisimman laajasti toimittajia koskevia tietoja suoraan tietoja toimittavilta viranomaisilta teknisten tietojärjestelmien kautta ja mahdollisimman automatisoidusti. Kuntaliitto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, miten kyseinen tietojensaantioikeuden (hankintayksikön) vapaaehtoinen soveltaminen kirjataan hankintalakiin ja erityisesti sanamuodon ”voidaan soveltaa” -osalta. Tätä voidaan valottaa konkreettisen esimerkin kautta:

> Hankintalain 105 §:ssä on säädetty, että ”Ehdokkaiden ja tarjoajien sulkemisessa tarjouskilpailun ulkopuolelle ja soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamisessa voidaan noudattaa, mitä 80-86 §:ssä säädetään. Pykälän perusteluissa on viitattu siihen, että sanamuodolla ”voidaan noudattaa” on tarkoitettu sitä, että hankintayksikkö voi tehdä itse valinnan siitä, ottaako se näitä EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja koskevia oikeussääntöjä osaksi omaa hankintaansa. Kuitenkin markkinaoikeuden oikeuskäytännössä kyseinen sanamuoto on johtanut siihen, että vaikka hankintayksikkö ei ole itse valinnut kyseisiä pykäliä soveltaa omassa hankinnassaan, on markkinaoikeus niitä kuitenkin ratkaisussaan soveltanut. Näin esim. tapauksessa

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Katariina Huikko

Lausunto
22.2.2021
142/03.01.01/2021

MAO:594/17. Tämä on hankintayksikön kannalta erittäin epätoivottava lopputulema, jos lain aiottua tiukempaa soveltamista ei voida ennakoida ja tuomioistuin päättää katsoa menettelyn virheelliseksi sellaisten menettelysääntöjen perusteella, noita hankintayksikkö ei ole lain mukaan ollut velvoitettu noudattamaan.

Näin ollen lakitekstin sanamuoto tulisi kirjata siten, että on soveltajalle (niin hankintayksikölle kuin tuomioistuimellekin) yksiselitteistä, kuka tekee valinnan ko. kohdan soveltamisesta. Yksi ratkaisu olisi se, että pykälän 171 viimeisen momentin sanamuoto muutettaisiin muotoon, että ”Hankintayksikkö voi soveltaa 1 momentissa säädettyä myös kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa”, jolloin asia olisi täsmällisesti ilmaistu. Vaikka kyse on ehdotetussa kohtaa kynnysarvot alittavista hankinnoista, olisi täsmällinen sanavalinta siitä huolimatta tarpeellinen.

Rikosrekisteriotteen saatavuus voimavara-alihankkijoista ja otteiden sähköistämistä vauhditettava

Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä ehdotetaan rikosrekisteriotteiden saatavuus ulotettavan myös tarjoajan alihankkijoihin. Koska hankintamenettelyssä voi olla mukana sekä ns. voimavara-alihankkijoita sekä alihankkijoita, tulisi ehdotuksen pykälien 88 ja 171 perusteluissa selvyyden vuoksi viitata myös voimavara-alihankkijoihin taikka hankintalain 92 §:ssä tarkoitettuihin tilanteisiin.

Lopuksi huomiona, että rikosrekisteriotteiden saatavuuden laajentamisen ohella olisi ensisijaisen tärkeää, että rikosrekisteriotteiden sähköistä saatavuutta (eli toimittamista ja tarkastamista) vauhditettaisiin. Nykyinen paperimuotoon sidottu tarkastamisprosessi aiheuttaa tehottomuutta ja turhia kustannuksia puolin ja toisin. Rikosrekisteriotteiden sähköistämisestä hyötyisivät sekä hankintayksiköt että tarjoajat.

SUOMEN KUNTALIITTO

Katariina Huikko

johtava lakimies

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi